

”KAIKKI ERILAISIA, KAIKKI SAMANARVOISIA” – TEEMAOPPITUNTI

Kesto: 45 min. Lukio/Ya.

Käyttö: Kulttuurien kohtaaminen, kansainvälisyys.

Toimintakokemus harjoitus: Papua Uusi – Guinealaisen heimon pikainen evakuointi.

Oppilaiden tullessa sisään jaetaan kolme neljäs osaa oppilaista luokan yhteen nurkkaan pulpeteilla rajatulle alueelle. Tälle joukolle kerrotaan, että he ovat alkuperäiskansaa ja ovat aina asuneet oman kylänsä mailla. Se on heille erityisen rakas. He osaavat vain omaa heimokieltään jota puhuu muutama sata ihmistä sillä alueella. Kylän laidalla oleva aukio on heimon pyhä hautausmaa, johon kylän asukkaat eivät saa mennä.

Yksi neljäsosa oppilaista ohjataan vastakkaiseen nurkkaan ja heidän kerrotaan olevan YK:n väestönsiirto osastosta. Indonesian ydinkokeiluista on tullut vaarallinen laskeuma PUG:n alueelle ja muutamia heimoja joudutaan välittömästi evakuoimaan. Tilanne on kriittinen ja ryhmällä on seitsemän minuuttia aikaa saattaa heimo kylän laidalla olevalla aukiolle, josta helikopteri noutaa heidät turvaan.

BONUS: Ovelta tultaessa voi ohjaaja jakaa haluamilleen oppilaille paperilapuille kirjoitettuja luonteenpiirteitä joita heidän roolihahmollaan on.

Purkutilanteessa ohjaaja tuo esille erilaisia konflikteja tai tuntemuksia mitä evakuoitaessa ilmeni. Näistä voi löytää havainnollistavia syy ja seuraus - suhteita kaikkeen erilaisuuden kohtaamiseen.

Alustus keskustelulle: Siteerataan suomennettua UNESCO:n yleiskokouksen 16.11.1995 hyväksymää julistusta suvaitsevaisuudesta.

Keskustelun virittäminen: Toiminnallista harjoituksen ja alustuksen pohjalta oppilaat saavat kommentoida, kysyä ja kertoa omia kokemuksia, jotka liittyvät suvaitsevaisuuteen tai erilaisten kulttuurien kohtaamiseen. Ohjaaja jakaa puheenvuoroja, esittää tarkentavia kysymyksiä ja vetää yhteen johtopäätöksiä kommenteista.

Hyvän virikkeen keskustelulle antaa, jos ohjaaja saa mukaansa nuoren maahanmuuttajan tunnille, joka kertoo kokemuksistaan Suomeen tulon kulttuurishokista ja suomalaisten erilaisuudesta omaan kansaansa nähden.

Muut liitteenä olevat harjoitteet löytyvät **Allianssi ry:n** sivuilta:

<http://www.keks.fi/ideoita%20ja%20harjoitteita/harjoitteita>

ETIKETIT

Onko sillä mitään merkitystä, mitä muut ajattelevat ja puhuvat sinusta?

Käsiteltävät aiheet

- Stereotyyppien vaikutukset

Tavoitteet

- Tutustua yhteyksiin erilaisilta ihmisiltä odotetun ja todellisen käytöksen välillä.
- Avata keskustelu stereotyyppien vaikutuksesta.

Kesto

45 min

Ryhmän koko

10+

Valmistelut

- 1 valkoinen itseliimautuva etiketti jokaista osallistujaa kohti, koko n. 5x2 cm
- Kirjoita jokaiseen etikettiin jokin ominaisuus: vastuuton, tyhmä, fiksu, huolimaton jne.
- Valitkaa ryhmälle ryhmätyön aihe: esim. julisteen suunnittelu, huonekalujen järjestyksen muuttaminen tai ryhmäkeskustelu vaikkapa aiheesta “Jos voisimme järjestää maailmanluokan pop-yhtyeen konsertin, kenet kutsuisimme soittamaan?”

Ohjeet

1. Liimaa jokaisen otsaan etiketti kuitenkin kertomatta, mitä siihen on kirjoitettu.
2. Selitä tehtävä ryhmälle.
3. Leikkijät suorittavat annetun tehtävän ja yrittävät samalla kohdella muita etikettien ilmaisemien stereotyyppien mukaisesti. Eli jos jonkun otsassa lukee “laiska”, muut kohdelkoot häntä laiskana, MUTTA käyttämättä etikettiin kirjoitettua sanaa. Älkää siis suoraan kertoko, mitä etiketteihin on kirjoitettu!
4. Harjoituksen lopuksi pelaajat voivat koettaa arvata, mitä heidän etiketteihinsä on kirjoitettu, mutta tämä ei ole pelin päätarkoitus.

Raportointi ja arviointi

On hyvin tärkeää, että osallistujat saavat lopuksi jutella kokemuksistaan. Kysy, arvasivatko osallistujat, mitä heidän etiketteihinsä oli kirjoitettu. Jatkakaa sitten muilla harjoitukseen liittyvillä kysymyksillä.

- Miltä osallistujista tuntui harjoituksen aikana?
- Oliko vaikeaa kohdella muita etikettien edellyttämällä tavalla?
- Alkoiko joku käyttäytyä oman etikettinsä mukaisesti? Alkoiko “humoristiksi” leimattu kertoa vitsejä tai lopettiko “laiskuri” auttamisen?
- Millaisia etikettejä ihmisiin liitetään tosielämässä? Kuinka se vaikuttaa “leimattuihin” ihmisryhmiin ja siihen, mitä ajattelemme toisista ihmisistä?
- Mihin ihmisryhmiin liitetään tosielämässä pelissä kuvatun kaltaisia etikettejä?
- Ovatko etiketit ja eri ihmisryhmiin kohdistuvat ennakoasenteet perusteltuja?

Vinkkejä ohjaajalle

Valitse huolellisesti, mitä ominaisuuksia liität mihinkin ihmiseen. Jos joku ryhmäläinen on esimerkiksi laiskuuteen taipuvainen, ei ehkä kannata antaa hänelle laiskan etikettiä. Leikin tarkoitus EI ole ilmaista henkilökohtaisia mielipiteitä ryhmän jäsenistä, vaan sitä tulee ehdottomasti välttää. HUOM: harjoitus saattaa nostaa pintaan voimakkaita tunteita!

Ehdotuksia toiminnan jatkamiseksi

Miettikää ihmisten rooleja omassa ryhmässänne, yrittäkää estää roolien lukkiutumista ja kierrättäkää tehtäviä. Yrittäkää päästä irti ennakkoluuloista sen suhteen, kuka voi tehdä mitään. Seuraavaksi harjoitukseksi soveltuu roolipeli “Meidän asuinalueella”, jossa tarkastellaan stereotyyppien ja eri ihmisryhmien leimaamisen aiheuttamia ongelmia, ja tapoja löytää ongelmiin ratkaisuja. Jos taas olette keskustelleet tämän harjoituksen yhteydessä siirtolaisiin ja pakolaisiin liitettävistä “etiketeistä”, harjoitus “Pakolainen” voisi olla hyvää jatkoa. Siinä opitaan enemmän pakolaisten todellisuudesta.

* Tämä harjoitus perustuu seuraavasta aineistosta saatuun ideaan: “Curriculum Resources Pack: Cultures and Lifestyles, Dorset Education Service, Dorset, England.

HENKILÖKOHTAISET SANKARIT

Me kaikki kunnioitamme ja ihailemme henkilöitä, jotka inspiroivat meitä. Joskus tällaiset henkilöt toimivat roolimalleina. Vaihtamalla tuntojaan ja mielipiteitään henkilökohtaisista sankareistaan - olivatpa nämä sankarit eläviä tai kuolleita - osallistujat voivat kasvaa toistensa tuntemisessa ja päästä sisälle erilaisiin kulttuureihin.

Käsiteltävät aiheet:

Sankarit yhteiskunnan ja kulttuurin osina ja symboleina
Erilaiset historian kirjoitukset ja erilaiset henkilökohtaiset mieltymykset ja maut
Erot ja asiat, joita pidetään yhteisinä erilaisista kulttuureista ja kansallisista taustoista lähtöisin olevilla ihmisillä

Tavoitteet:

Tehdä osallistujat tietoisiksi ryhmän sisällä valitsevista eroista ja samankaltaisuuksista.
Saada osallistujat uteliaiksi toisten ihmisten sankareista.
Tutustua ryhmän jäsenenä toisiinsa.
Olla kriittinen omaa etnosentrismiään kohtaan (ymmärtää vallitseva kulttuurinen malli verrattuna vähemmistön malliin.)
Kuvata historian opettamisen merkitystä sekä mediaa sankareiden muodostumisessa.

Kesto:

90 min.

Ryhmän koko:

10 - 40 osallistujaa

Valmistelut:

fläppitaulu ja tusseja
paperia ja kynä osallistujille

Ohjeet:

Jos ryhmä on suuri, jaa osallistujat 5 - 6 hengen ryhmiin.
Pyydä osallistujia ajattelemaan mielessään kolmea henkilöä, joita he pitävät henkilökohtaisina sankareinaan.
Pyydä osallistujia 5 minuutin kuluttua kertomaan, keitä ovat heidän sankarinsa ja mitä he ihailevat omissa sankareissaan. Jätä riittävästi aikaa keskustelulle ja kysymysten tekemiseen.
Pyydä joka ryhmää kirjoittamaan ylös sankareiden nimet, heidän kansallisuutensa ja mikäli mahdollista se, miten nämä sankarit tulivat kuuluisiksi, esim. urheilu, musiikki, kulttuuri, politiikka...
Pyydä jokaista ryhmää esittämään ryhmänsä tulokset toisille ryhmille

Raportointi ja arviointi:

Merkitse ylös, mitkä sankarit (mikäli heitä on) on mainittu useammin kuin kerran ja mitkä toistuvat säännöllisesti. Pyydä osallistujilta mielipiteitä siitä, pitivätkö he tästä tehtävästä. Tämän jälkeen voidaan keskustella seuraavista aiheista:
Oliko yllätyksiä tai olivatko jotkut sankarit tuntemattomia jollekin osallistujalle? Miksi?
Ilmenikö minkäänlaista suuntausta koskien sankarin kansallisuutta tai sukupuolta? Jos niin miksi useimmat sankarit ovat samaa kansallisuutta, kulttuuritaustaltaan samanlaisia tai sukupuolensa?
Ovatko he kansallisia vai vieraita?

Mikä saa meidät arvostamaan joitakin sankareita enemmän kuin toisia?
Ovatko sankarit samanlaisia ympäri maailmaa? Miksi tai miksi ei?

Vinkkejä ohjaajalle:

Tehtävä tulee jännittävämmäksi, mikäli osallistujat tietävät tehtävästä etukäteen ja he voivat ottaa mukaansa sankarinsa valokuvia, äänilevyjä tai lehtileikkeitä. Vaihtoehtoisesti osallistujat voivat yhdessä kerätä aikakausi- tai sanomalehtiä, erityisesti nuorten lehtiä ja ne voivat olla osallistujien käytössä huoneessa.

Tämän toiminnan periaate eli se, että sankari valintamme ovat itsellemme ominaisia ja riippuvat kulttuuritaustastamme, jos ryhmän jäsenet edustavat eri kulttuureja. Ikä ja sukupuolierot ryhmän sisällä osoittautuvat varmaan myös mielenkiintoisiksi.

Ehdotuksia toiminnan jatkamiseksi:

Miettikää paikallinen, kansallinen tai kansainvälinen sankari, jota tulisi juhlia. Valmistakaa juhlat ja kutsukaa myös vieraita. Sankari voisi olla joku, joka on osoittanut erityistä luonteenlujuutta tai saavuttanut jotain erityistä kamppaillessaan rasismia, vierasvihaa tai juutalaisvihamielisyyttä vastaan. Hän voi olla myös joku, joka on taistellut jonkun muun teeman, esimerkiksi AIDSia sairastavien suvaitsemisen puolesta.

Ihmiset, jotka ovat olleet sankareita ennakkoluulojen ja syrjinnän vuoksi, ovat joutuneet osoittamaan erityistä rohkeutta sanoakseen mitä ajattelevat. Onko Sinulla rohkeutta sanoa, mitä ajattelet? Mitä ajattelet asioista? Onko Sinulla omaa mielipidettä? Siirry tehtävään “Kenen joukossa seisot?”

KNYSNA BLUE

Musiikki on hyvä tapa päästä lähemmäs muita kulttuureja, mutta se voi myös välittää stereotyyppioita ja harhaluuloja. Tässä rentouttavassa ja yksinkertaisessa harjoituksessa tarkastellaan musiikkia ja kulttuurisia stereotyyppioita.

Käsiteltävät aiheet

- Eri kulttuureiden ja kansojen musiikkia koskevat stereotyyppiat.
- Dominoivan kulttuurin ja massakulttuurituotteiden vaikutus musiikkimakuun.

Tavoitteet

- Herättää uteliaisuutta toisten kansojen ja kulttuurien musiikkia kohtaan.
- Vähentää ennakkoluuloja muuta kuin eurooppalaistyylistä musiikkia kohtaan.
- Herättää uteliaisuutta vieraita kieliä, kansoja ja kulttuureita kohtaan.
- Kyseenalaistaa etnosentriset käsitykset musiikista ja muista kulttuurituotteista.
- Luoda hyvää ryhmähenkeä.

Kesto

5+10 minuuttia

Ryhmän koko

Minkä kokoinen tahansa.

Valmistelut

- Etsi sopivaa musiikkia jostain vähemmistökulttuurista tai toiselta mantereelta.
- Jos sanoille löytyy käänös (ja jos ne soveltuvat ryhmälle), monista ne kaikille ryhmän jäsenille.
- Harjoituksessa tarvitaan levysoitinta / nauhuria.

Ohjeet

1. Valitse harjoitukselle sopiva ajankohta, esim. tapaamisen aluksi tai tauon jälkeen.
2. Kerro ryhmälle, että soitat nyt musiikkia. Pyydä osallistujia yrittämään arvata, mistä musiikki on peräisin.
3. Jos kyseessä on laulu, pyydä osallistujia kuvittelemaan, mistä sanat voisivat kertoa.
4. Soita musiikkia 3-4 minuuttia.
5. Osallistujat voivat sitten jutella musiikista ystävänsä kanssa muutaman minuutin ajan kuitenkin paljastamatta omia arvauksiaan. Sen sijaan he voivat halutessaan kirjoittaa arvauksensa muistiin.
6. Lopuksi musiikkikappale soitetaan uudestaan ja niin halutessaan osallistujat voivat nyt paljastaa arvauksensa koko ryhmälle.
7. Kerro oikeat vastaukset.
8. Jos olet monistanut sanat, jaa nyt monisteet ja soita kappale uudestaan. Osallistujat voivat lukea sanoja kappaleen soidessa ja halutessaan laulaa mukana.
9. Jatkakaa arviointikeskustelulla ja lopettakaa harjoitus toiseen musiikkikappaleeseen.

Raportointi ja arviointi

Voitte pitää harjoituksen lopuksi pienen keskustelutuokion. Olivatko osallistujat yllättyneitä kuullessaan musiikin alkuperämaan, pitivätkö he musiikista, oliko vaikea arvata mistä maasta se oli kotoisin, miksi oli / ei ollut vaikea arvata jne... Jos osallistujat sanoivat, että musiikki oli heille entuudestaan vierasta, mutta että he pitivät siitä, kysy mahdollista syytä siihen, että he eivät olleet kuunnelleet sellaista aiemmin. Siksikö, ettei tällaista musiikkia soiteta radiossa? Miksi ei soiteta?

Vinkkejä ohjaajalle

Harjoituksen onnistumisen kannalta on tärkeää valita oikeanlaista musiikkia. Usein on parempi soittaa aluksi vain sellainen osa kappaleesta, johon ei sisälly sanoja. Näin harjoitus ei heti keskity vieraaseen kieleen. Sen jälkeen voidaan soittaa koko kappale sanoineen. Valitun kappaleen tulisi myös olla sellainen, joka luo tilanteeseen hyvää tunnelmaa. Jos mahdollista, ohjaajalla pitäisi olla taustatietoa kappaleesta: musiikkityylistä, instrumenteista, kuinka suosittu esittäjä on kotimaassaan jne. Usein tämä harjoitus toimii parhaiten, kun musiikki ei ole aivan ilmeisesti vierasmaalaista. Esim. klassinen musiikki ja jazz yhdistetään usein Eurooppaan tai Pohjois- Amerikkaan, vaikka ihmiset monista muistakin kulttuuritaustoista soittavat sitä. Musiikki, tanssi ja kaikenlainen taide ovat erinomaisia tapoja tutustua toisiin kulttuureihin. Kuitenkin on hyvä tiedostaa, että ne voivat myös välittää stereotyyppioita ja ennakkoluuloja.

Ehdotuksia toiminnan jatkamiseksi

Tämän harjoituksen jälkeen osallistujia voidaan pyytää esittelemään omaa, eri kulttuureista peräisin olevaa suosikkimusiikkiaan. Varo kuitenkin, ettei tilanteesta tule pelkkää “levyraatia”!!! Perinteinen musiikki, tanssit ja tarinat ovat juurtuneet syvälle alkuperäiseen kulttuurinsa. Tarinan kertominen ja kansansadut vain usein jäävät taakse lapsuuden jälkeen, vaikka nuorilla ja aikuisillakin olisi niistä paljon opittavaa. Kokeilkaa! Osaatko arvata, mistä maista harjoituksen “Maailman tarinoita” sadut ovat peräisin? Vastaukset saattavat yllättää...

“Knysna Blue” on paitsi tämän harjoituksen otsikko, myös etelä-afrikkalaisen levyn ja kappaleen nimi. Jos et tiedä, millä musiikilla aloittaa, Knysna Blue on hyvä lähtökohta. “Knysna Blue”, Abdullah Ibrahim, Enja Records ENJA-TIP TOE 888 816 2.